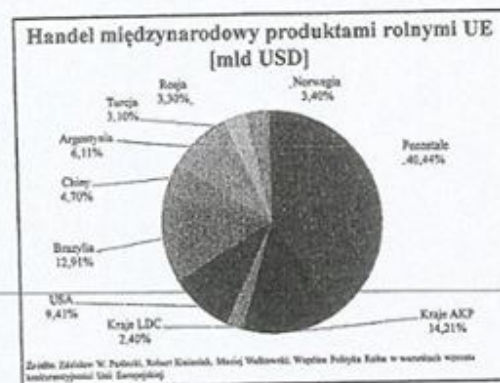
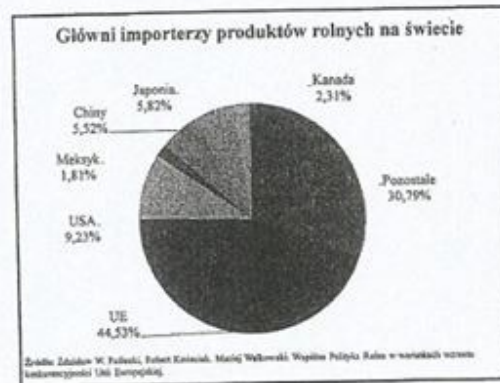
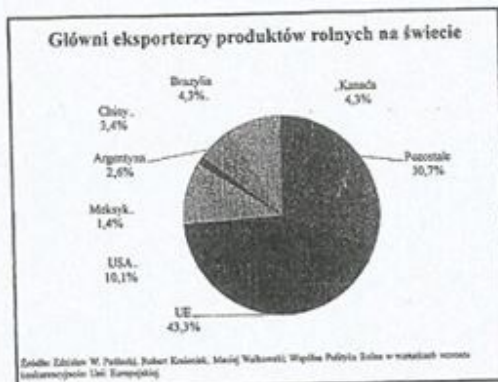
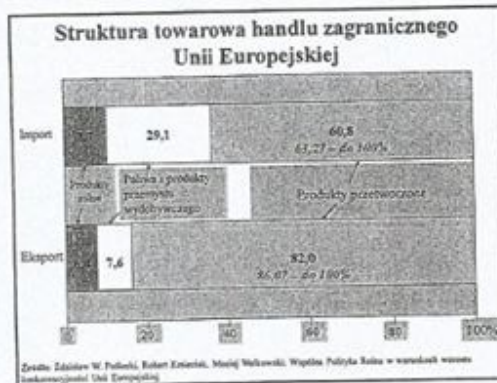

Handel zagraniczny UE

Produkty rolno-spożywcze

Wykład 14:

Konkurencyjność sektora rolno-spożywczego Polski i nowych państw członkowskich po roku 2004

Tabela 1
Wartość i dynamika pobitego handlu rolno-spożywczego z Unią Europejską w latach 2004-2012

Wyszczególnienie	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Wartość handlu rolno-spożywczego pomiędzy Polską a Unią Europejską [mln euro]									
Eksport	3,7	3,2	4,8	8,1	9,1	8,2	10,7	13,6	13,3
Import	2,7	3,4	4,0	3,4	6,7	6,4	7,4	8,8	9,1
Saldo	1,0	0,2	0,8	4,7	2,4	1,8	3,3	4,8	4,2
Dynamika obrotów artykułami rolno-spożywczymi [pkt. do roku]									
W eksporcie	100,0	118,5	127,8	121,8	111,9	102,0	111,8	111,2	103,1
W imporcie	100,0	124,5	118,3	133,3	124,9	95,5	101,3	117,8	102,8
Dynamika obrotów artykułami rolno-spożywczymi (CPIA+IPIA)									
W eksporcie	100,0	118,5	117,0	215,1	240,7	240,9	283,1	314,8	333,8
W imporcie	100,0	124,5	147,6	116,8	243,7	234,7	270,7	318,9	328,2
Wzrost handlu rolno-spożywczego do UE Europejskiej w strukturze handlu rolno-spożywczego Polski [%]									
Udział eksportu	73,1	74,1	78,0	80,8	80,4	80,7	79,8	78,2	76,4
Udział importu	42,7	43,2	43,4	41,4	49,2	49,8	49,3	49,9	48,0

Źródło: Prace naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Agribiznes 2014, Raporty agribiznes w okresie 10 lat przynależności Polski do Unii Europejskiej, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu.

Tabela 2
Stopy zmian w handlu artykułami rolno-spożywczymi w latach 2004-2012 oraz średnie roczne stopy wzrostu handlu artykułami rolno-spożywczymi ogółem dla Polski i w handlu z Unią Europejską [%]

Wyszczególnienie	Eksport rolno-spożywczy		Import rolno-spożywczy	
	ogółem	z UE	ogółem	z UE
Stopy zmian	234	253	203	228
Średnia roczna stopa wzrostu	17	18	15	17

Źródło: Prace naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Agribiznes 2014, Raporty agribiznes w okresie 10 lat przynależności Polski do Unii Europejskiej, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu.

Tabela 4
Zmiany struktury rzeczowej eksportu rolno-spożywczego w lata 2004-2012

Grupy produktów	Stopy wzrostu		Zmiany udziałów	
	eksport	import	eksport	import
	pkt proc.			
Produkty zwierzęce:	321,7	533,4	-4	12
-zwierzęta żywe	80,1	686,5	-4	2
-przetwory zwierzęce	344,8	572,1	1	9
-ryb i przetwory rybne	314,9	320,1	-1	0
Produkty roślinne:	283,9	244,8	-18	-12
-rośliny rolnicze	288,5	232,4	-2	-7
-przetwory roślinne	282,5	284,0	-8	-5
-napoje i napoje	782,1	203,2	10	-2

Źródło: Prace naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Agribiznes 2014, Raporty agribiznes w okresie 10 lat przynależności Polski do Unii Europejskiej, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu.

Tabela 1
Wyniki handlu zagranicznego produktami rolno-spożywczymi nowych krajów członkowskich UE [mln euro]

Lp.	Kraje	Produkty rolno-spożywcze				
		eksport				
		2003	2004	2005	2006	2007
1	Bulgaria	584	727	824	866	999
2	Czechy	1 401	1 782	2 409	2 597	3 116
3	Cypr	139	184	185	181	206
4	Estonia	279	336	408	511	664
5	Litwa	641	808	1 140	1 502	1 992
6	Łotwa	221	280	464	591	794
7	Malta	92	107	114	108	81
8	Polska	3 742	4 959	6 748	8 682	9 459
9	Rumunia	380	434	520	609	850
10	Słowacja	536	716	1 075	1 310	1 431
11	Słowenia	385	354	400	689	867
12	Węgry	2 482	2 674	2 805	3 155	4 214
13	UE-12	10 902	13 261	17 182	20 201	24 664
14	UE-27	216 412	224 403	239 990	259 241	284 620

c.d. tabeli 1a

Wyniki handlu zagranicznego produktami rolno-spożywczymi nowych krajów członkowskich UE [mln euro]

Lp.	Kraje	Import				
		2003	2004	2005	2006	2007
1	Bulgaria	467	573	626	791	1
2	Czechy	2 110	2 635	3 139	3 596	4 281
3	Cypr	431	524	573	636	756
4	Estonia	482	562	658	740	990
5	Litwa	599	740	948	1 270	1 582
6	Łotwa	507	593	744	921	1 141
7	Malta	305	340	353	347	388
8	Polska	2 984	3 767	4 754	5 589	7 691
9	Rumunia	1 404	1 558	1 837	2 196	2 964
10	Słowacja	854	1 133	1 607	1 768	2 208
11	Słowenia	683	980	1 010	1 236	1 538
12	Węgry	1 293	1 795	2 117	2 380	2 813
13	UE-12	12 119	15 200	18 366	21 471	26 926
14	UE-27	219 884	231 814	247 342	266 830	294 335

c.d. tabeli 1b

Wyniki handlu zagranicznego produktami rolno-spożywczymi nowych krajów członkowskich UE [mln euro]

Lp.	Kraje	Saldo obrotów				
		2003	2004	2005	2006	2007
1	Bulgaria	117	154	198	75	-179
2	Czechy	-709	-853	-730	-999	-1165
3	Cypr	-292	-340	-388	-455	-550
4	Estonia	-203	-226	-250	-229	-326
5	Litwa	42	68	192	232	410
6	Łotwa	-286	-313	-280	-340	-347
7	Malta	-213	-233	-239	-239	-307
8	Polska	778	1192	1994	2562	2389
9	Rumunia	-1024	-1124	-1317	-1587	-2114
10	Słowacja	-318	-417	-532	-458	-777
11	Słowenia	-258	-626	-520	-547	-671
12	Węgry	1189	879	688	775	1401
13	UE-12	-1217	-1839	-1884	-1279	-2262
14	UE-27	-3472	-7411	-7352	-7589	-9715

Źródło: Journal of Agriculture and Rural Development 7 (12):200.

- W latach 2003-2007 eksport nowych państw UE +27 o 126% i import wzrósł o 124%
- Eksport Polski w 2003 stanowił 1,8% UE, a w roku 2007 3,3% UE
- W latach 2003-2007 import o 251%
- Import Polski w 2003 r. stanowił 1,4% UE, w roku 2007 1,4%
- W latach 2003-2007 i, wzrósł o 238%

Tabela 3

Największy odbiorcy polskich artykułów rolno-spożywczych z Unii Europejskiej: analiza porównawcza za lata 2004-2012

Wyróżnienie	2004			2012			Zmiana w okresie 2004-2012	
	nr	mln euro	%	nr	mln euro	%	mln euro	%
Niemcy	1	1 343,6	25,6	1	3 844,3	22,0	2 500,9	286,1
Wielka Brytania	3	303,3	5,8	2	1 255,6	7,2	952,3	414,0
Czechy	4	280,9	5,3	3	1 092,7	6,2	811,7	290,3
Francja	6	175,9	3,3	4	1 026,3	5,6	850,4	589,1
Holandia	2	313,2	5,9	5	857,6	5,5	544,4	305,7
Włochy	5	273,8	5,2	6	867,6	5,0	593,8	316,9
Razem	1-5	2 515,9	47,8	1-5	9 054,3	51,8	6 540,4	360,2

Źródło: Prace naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Agribiznes 2014, Rozwój agrobiznesu w okresie 10 lat przystąpienia Polski do Unii Europejskiej, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu.

Tabela 4

Zmiany struktury rzeczowej eksportu rolno-spożywczego w latach 2004-2012

Grupy produktów	Stopa wzrostu		Zmiany udziałów	
	eksport	import	eksport	import
	%			
	pła proc.			
Produkty zwierzęce:	321,7	533,4	-4	11
-zwierzęta żywe	80,1	686,5	-4	2
-przetwory zwierzęce	364,8	372,1	1	9
-ryby i przetwory rybne	314,9	320,1	-1	6
Produkty roślinne:	283,9	294,8	-10	-12
-warzywa roślinne	238,5	232,4	-2	-7
-przetwory roślinne	282,5	284,0	-8	-5
-napoje i napoje	782,1	293,2	10	-2

Źródło: Prace naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Agribiznes 2014, Rozwój agrobiznesu w okresie 10 lat przystąpienia Polski do Unii Europejskiej, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu.

Wskaźnik ujawnionej przewagi komparatywnej RCA (Revealed Comparative Advantage), obliczony według formuły:

$$RCA = \ln \left(\frac{x_{ij}^K}{m_{ij}^K} \div \frac{X_j^K}{M_j^K} \right) \quad (1)$$

gdzie:

- x_{ij}^K - wartość eksportu produktu i z kraju K do grupy krajów j;
- m_{ij}^K - wartość importu produktu i do kraju K z grupy krajów j;
- X_j^K - wartości globalnego eksportu kraju K do kraju lub grupy krajów j;
- M_j^K - wartości globalnego importu kraju K z kraju lub grupy krajów j;
- i - dział produkty rolno-spożywcze według PKC;
- K - analizowany kraj (Polska);
- j - pozostałe kraje Unii Europejskiej.

Źródło: Prace naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Agribiznes 2014, Rozwój agrobiznesu w okresie 10 lat przystąpienia Polski do Unii Europejskiej, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu.

Wskaźnik RCA – ujawnionych przewag konkurencyjnych- Revealed Comparative Advantage
 wskaźnik, który udziela danego produktu (grupa produktów) w eksporcie danego kraju, jest wyższy
 (niższy) od udziału tego produktu w eksporcie światowym na określony rynek

Wskaźnik >1 świadczy, że dany kraj posiada ujawnione przewagi konkurencyjne
 w eksporcie danego produktu na dany rynek
 Wskaźnik <1 kraj nie posiada ujawnionych przewag konkurencyjnych

Tabela 2
 Wskaźniki ujawnionych przewag komparatywnych (RCA) w eksporcie rolno-spożywczym na rynek światowy

Lp.	Wyszczególnienie	Polska		Czechy		Węgry	
		2003	2007	2003	2007	2003	2007
1	Zwierzęta żywe	2,32	2,18	0,79	1,46	2,19	2,08
2	Mięso i podroby jadalne	1,52	2,39	0,16	0,23	2,06	1,46
3	Ryby, skorupiaki, mięczaki i in.	0,55	1,07	0,14	0,12	0,03	0,01
4	Produkty uboczne zwierzęce	3,060	2,75	0,97	0,46	3,46	1,46
5	Przetwory z mięsa i ryb	1,58	1,84	0,16	0,38	0,97	0,77
6	Produkty mleczarskie	1,44	2,63	0,92	1,37	0,79	0,62
7	Warzywa	1,03	2,06	0,09	0,26	0,97	0,77
8	Owoce i orzechy	1,66	1,52	0,11	0,24	0,40	0,28
9	Przetwory z owoców i warzyw	2,38	2,18	0,30	0,32	2,38	1,67
10	Kawa, herbata i przyprawy	0,58	0,62	0,23	0,33	0,49	0,34
11	Zboża	0,25	0,26	0,45	0,55	1,76	3,16
12	Produkty młynarskie, słód, skrobię	0,99	0,78	1,57	1,04	1,28	0,94

Źródło: Journal of Agriculture and Rural Development 2 (12) 2005

c.d. tabeli 2
 Wskaźniki ujawnionych przewag komparatywnych (RCA) w eksporcie rolno-spożywczym na rynek światowy

Lp.	Wyszczególnienie	Polska		Czechy		Węgry	
		2003	2007	2003	2007	2003	2007
13	Przetwory zbożowe i pieczywo cukiernicze	1,29	2,31	0,57	0,63	0,31	0,45
14	Nasiona i owoce oleiste	0,21	0,66	0,50	0,92	1,27	1,30
15	Tłuszcze i oleje zwierzęce lub roślinne	0,10	0,64	0,20	0,36	0,57	0,52
16	Ojady i pasce dla zwierząt	0,57	0,73	0,38	0,53	1,72	1,47
17	Cukry i wybiery cukrownicze	1,67	1,52	1,00	0,94	0,58	0,87
18	Kakao i przetwory z kakao	1,87	2,16	0,99	0,78	0,61	0,45
19	Różne przetwory spożywcze	1,64	2,12	1,23	1,11	0,67	1,13
20	Napoje bezalkoholowe	0,25	0,49	0,59	0,68	0,41	0,46
21	Tytoni i wyroby tytoniowe	0,52	2,55	0,67	0,92	0,09	0,21
22	Produkty rolno-spożywcze ogółem	1,68	1,47	0,47	0,58	0,97	0,98

Źródło: Journal of Agriculture and Rural Development 2 (12) 2005

Konkurencyjność poszczególnych grup produktów mierzona RCA:
 Najwyższe RCA >2 – w handlu żywym, mięsem i produktami mięsnymi, produktami mleczarskimi, warzywami, przetworami owocowo-warzywnymi, przetworami zbożowymi i winnymi przetworami, wyrobami z cukru i wyrobami cukrowniczymi, przetworami z mięsa i ryb
 Wysokie 1<RCA <2 – w handlu owocami, rybami oraz cukrem i wyrobami cukrowniczymi, przetworami z mięsa i ryb
 Nie odnotowane przewagi RCA <1 w handlu zbożami i przetworami młynarskimi, produktami olejnymi i paszami, napojami kawą, herbata i przyprawami

Tabela 3
 Wskaźniki Lafaya w handlu rolno-spożywczym

Lp.	Wyszczególnienie	Polska		Czechy		Węgry	
		2003	2007	2003	2007	2003	2007
1	Zwierzęta żywe	1,36	0,55	1,13	1,75	1,37	0,16
2	Mięso i podroby jadalne	4,91	3,86	-0,76	-3,01	6,71	3,31
3	Ryby, skorupiaki, mięczaki i in.	-2,04	-1,62	0,21	-0,14	-0,46	-0,27
4	Produkty uboczne zwierzęce	-0,48	-0,33	-0,14	-0,18	0,55	0,06
5	Przetwory z mięsa i ryb	1,83	1,55	-0,59	-0,43	0,89	0,02
6	Produkty mleczarskie	3,49	4,32	3,54	3,85	0,13	-2,22
7	Warzywa	2,96	1,07	-3,00	-2,65	0,33	-0,03
8	Owoce i orzechy	-2,27	-2,67	-4,53	-3,11	-2,43	-2,40
9	Przetwory z owoców i warzyw	-3,20	-1,04	-1,18	-1,20	-2,50	-1,65
10	Kawa, herbata i przyprawy	-1,95	-0,95	-0,51	-0,56	-0,96	-0,92
11	Zboża	-0,72	-1,89	2,61	2,73	4,60	11,12
12	Produkty młynarskie, słód, skrobię	-0,41	-0,59	1,77	0,80	0,50	0,27

Wskaźnik Lafaya -LFI Lafay's Index
 Bazuje na charakterze salda obrotów handlu. Saldo dodatnie utrudniana jest z posiadaniem przewag komparatywnych w eksporcie produktu lub grup produktów, natomiast deficyt z brakiem tych przewag
 LFI > 0 = dany kraj ma względem zagranicy przewagę komparatywną w eksporcie produktów należących do danej grupy
 LFI=0 -brak tej przewagi

c.d. tabeli 3

Wskaźniki Lafaya w handlu rolno-spożywczym

Lp.	Wyszczególnienie	Polska		Czechy		Węgry	
		2003	2007	2003	2007	2003	2007
13	Przetwory zbozowe i pieczywo kukurmiczne	1,23	1,49	-0,69	-0,75	-2,19	-1,81
14	Nasiona i owoce oleiste	-1,10	-0,11	1,43	2,88	1,23	1,87
15	Tłuszcze i oleje zwierzęce lub roślinne	-2,86	-1,17	-1,41	0,24	-1,31	-0,71
16	Opaly i pasze dla zwierząt	-4,82	-3,14	-2,46	-0,98	-4,40	-2,14
17	Cukry i wybory kukurmiczne	1,31	0,40	1,95	0,61	-0,18	-0,06
18	Kakao i przetwory z kakao	-1,21	-0,37	0,02	-0,51	-1,82	-1,68
19	Różne przetwory spożywcze	-0,73	-0,09	0,47	0,07	-2,53	-1,89
20	Napoje bezalkoholowe	-0,81	-1,13	23,40	1,67	-0,37	-1,57
21	Tytno i wytwory tytoniowe	0,10	0,82	0,82	-0,14	-0,91	-1,80

Źródło: Journal of Agricultural and Rural Development 2 (12):2009

Konceptcja ujawnionej przewagi komparatywnej zakłada porównanie grup produktowych, które zajmują szczególnie ważne miejsce w eksporcie danego kraju. Najczęściej wykorzystywany indeks, który mierzy ujawnioną przewagę komparatywną, został zaproponowany w 1958 r. przez Linera, ale ulepszył go i spekularyzował Balassa (1965, 1988) i stąd indeks ten nosi nazwę Indeksu Balassy.

Interpretacja tego indeksu jest niezwykle prosta. Wartości większe od 1 wskazują na grupy produktów, w których dany kraj posiada ujawnioną przewagę komparatywną względem referencyjnej grupy krajów.

**Wskaźnik Balassy ($I_{Balassy}$)
obliczony według poniższego wzoru:**

$$I_{Balassy} = \frac{|x_{ij}^K - m_{ij}^K|}{x_{ij}^K + m_{ij}^K} \quad (2)$$

Źródło: Prace naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, AgriForum 2014, Kierunki agriForum w sferze 10 let przyszłości Polski do Unii Europejskiej, Wydział Nauk Ekonomicznych we Wrocławiu.

x_{ij}^K – wartość globalnego eksportu i kraju K do grupy krajów j
 m_{ij}^K – wartość importu produktu i do kraju K z grupy krajów j

Służy do określenia stopnia specjalizacji w handlu. Handel wewnątrzgałęziowy ma miejsce wówczas, gdy dany kraj jednocześnie eksportuje i importuje podobne typy wyrobów. Dzieje się tak dlatego, iż poszczególne gałęzie wytwarzają szeroką gamę substancji i gatunkowo odrębnych, ale i wytworę substancjach produktów.
 Wartości od 0 do 1
 Blisko 0 – specjalizacja wewnątrzgałęziowa
 Blisko 1 – specjalizacja międzygałęziowa

Tabela 6

Wskaźniki specjalizacji ($I_{Balassy}$) w handlu artykułami rolno-spożywczymi pomiędzy Polską a Unią Europejską w latach 2004-2012

Grupy produktów	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Produkty zwierzęce:	6,49	6,49	6,55	6,48	6,33	6,29	6,32	6,28	6,29
-zwierzęta żywe	0,47	0,41	0,36	0,30	0,00	0,05	0,10	0,34	0,51
-przetwory zwierzęce	0,51	0,52	0,55	0,48	0,52	0,26	0,30	0,27	0,30
-ryby i przetwory rybne	0,49	0,51	0,60	0,52	0,46	0,52	0,52	0,48	0,49
Produkty roślinne	0,06	0,09	0,09	0,06	0,18	0,16	0,16	0,20	0,15
-warzywa roślinne	0,20	0,11	0,15	0,22	0,27	0,11	0,19	0,30	0,09
-przetwory roślinne	0,29	0,20	0,21	0,21	0,16	0,16	0,17	0,15	0,18
-napoje i tytoń	0,24	0,10	0,02	0,00	0,04	0,21	0,18	0,20	0,24

Źródło: Prace naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, AgriForum 2014, Kierunki agriForum w sferze 10 let przyszłości Polski do Unii Europejskiej, Wydział Nauk Ekonomicznych we Wrocławiu.

Definicja teorii handlu wewnątrzgałęziowego została sformułowana przez H.S. Grubela i P.J. Lloyd'a, ... zajmuje się ona analizą struktury i efektów ekonomicznych zjawiska równoległego importu i eksportu produktów w ramach tych samych gałęzi przez poszczególne kraje.

Wskaźnik x_1 handel wewnątrzgałęziowy
 Wskaźnik x_0 handel wewnątrzgałęziowy nie występuje

Wskaźnik specjalizacji H.G. Grubnela i P.J. Lloyda (I_{G-L})
obliczony według poniższego wzoru:

$$I_{G-L} = \frac{(x_{ij}^K + m_{ij}^K) - |x_{ij}^K - m_{ij}^K|}{x_{ij}^K + m_{ij}^K} = 1 - I_{Boleszy} \quad (3)$$

Źródło: Prace naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Agribiznes 2014, Rozwój agrobiznesu w okresie 10 lat przystąpienia Polski do Unii Europejskiej, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu.

Wskaźniki intensywności w handlu wewnątrzgałęziowym (I_{G-L})
w obrocie artykułami rolno-spożywczymi pomiędzy Polską
a Unią Europejską w latach 2004-2012

Grupy produktów	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Produkty zwierzęce:	0,51	0,51	0,45	0,51	0,67	0,71	0,68	0,72	0,71
-zwierzęta żywe	0,53	0,55	0,44	0,70	1,00	0,95	0,96	0,66	0,49
-przetwory zwierzęce	0,49	0,48	0,45	0,52	0,68	0,74	0,76	0,73	0,70
-ryby i przetwory rybne	0,51	0,49	0,40	0,98	0,54	0,48	0,48	0,52	0,51
Produkty roślinne	0,94	0,91	0,91	0,94	0,82	0,84	0,84	0,80	0,85
-warzywa roślinne	0,80	0,89	0,82	0,78	0,73	0,89	0,81	0,70	0,91
-przetwory roślinne	0,80	0,80	0,79	0,79	0,84	0,84	0,83	0,85	0,82
-napoje i napoje	0,76	0,90	0,98	1,00	0,96	0,79	0,82	0,80	0,76

Źródło: Prace naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Agribiznes 2014, Rozwój agrobiznesu w okresie 10 lat przystąpienia Polski do Unii Europejskiej, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu.